TA’LIM SIFAT VA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA XALQARO TAJRIBALARDAN FOYDALANISH

Daminov O.A.,
GDPI Aniq fanlat kafedrasi o‘qituvchisi

Annotatsiya: mazkur maqolada ta’lim tizimidagi xalqaro ilg‘or tajribalar, ularni milliy ta’lim amaliyotiga integratsiya qilish yo‘llari, hamda bu tajribalar asosida ta’lim sifatini oshirish istiqbollari tahlil etiladi. Shuningdek, Finlandiya, Singapur, Janubiy Koreya va Estoniya kabi mamlakatlar ta’lim tajribalari asosida taklif va tavsiyalar beriladi.

Kalit so‘zlar: ta’lim sifati, xalqaro tajriba, innovatsion yondashuv, pedagogik

texnologiyalar, o‘quv jarayoni, ta’lim samaradorligi.

Аннотация: в статье анализируются передовой международный опыт в системе образования, пути его интеграции в национальную образовательную практику, а также перспективы повышения качества образования на его основе. Предложения и рекомендации также основаны на образовательном опыте таких стран, как Финляндия, Сингапур, Южная Корея и Эстония.

Ключевые слова: качество образования, международный опыт, инновационный подход, педагогические технологии, образовательный процесс, эффективность образования.

Abstract: this article analyzes international best practices in the education system, ways to integrate them into national educational practice, and prospects for improving the quality of education based on these experiences. Also, suggestions and recommendations are made based on the educational experiences of countries such as Finland, Singapore, South Korea, and Estonia.

Keywords: quality of education, international experience, innovative approach, pedagogical technologies, educational process, educational effectiveness.

Globalizatsiya sharoitida ta’lim tizimining raqobatbardoshligini oshirish, innovatsion yondashuvlar asosida uni takomillashtirish har bir davlatning ustuvor strategik maqsadlaridan biridir. Shu nuqtai nazardan xalqaro ilg‘or tajribalarni o‘rganish va ularni milliy tizimga moslashtirish dolzarb masalalardan hisoblanadi.

Xalqaro ilg‘or tajribalarning umumiy ko‘rinishi:

- Finlandiyada ta’limda ishonchga asoslangan yondashuv va o‘qituvchining erkinligi.
- Singapurda STEM fanlariga alohida e’tibor va tizimli monitoring.
- Janubiy Koreyada intensiv ta’lim rejimi va texnologik integratsiya.
- Estoniyada raqamli ta’lim va elektron resurslarning keng joriy etilishi.

Finlandiya ta’lim tizimi dunyo miqyosida yuqori natijalarga erishganligi bilan tanilgan. Bu muvaffaqiyatning asosiy omillaridan biri sifatida o‘qituvchilarga berilgan yuqori darajadagi ishonch va ularning professional erkinligi ko‘rsatiladi. Bu yondashuv o‘qituvchilarning mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi va ta’lim sifatini oshiradi.

Finlandiyada o‘qituvchilar jamiyat tomonidan yuqori hurmatga sazovor bo‘lib, ularning professionalligi va qarorlariga katta ishonch bildiriladi. Bu ishonch o‘qituvchilarga o‘z darslarini mustaqil rejalashtirish va o‘tkazish imkonini beradi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, bu erkinlik o‘qituvchilarning o‘z ishlariga bo‘lgan mas’uliyatini oshiradi va ularni ta’lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi.

Finlandiyada barcha o‘qituvchilar magistr darajasiga ega bo‘lishlari talab etiladi. Bu ta’lim jarayoni ilmiy tadqiqotlarga asoslangan bo‘lib, o‘qituvchilarning pedagogik bilimlarini chuqurlashtiradi va ularni mustaqil tadqiqotchi sifatida shakllantiradi. Bu yondashuv o‘qituvchilarning o‘z darslarini tahlil qilish va takomillashtirishga bo‘lgan qobiliyatini oshiradi.

O‘qituvchilarga berilgan erkinlik ularning o‘quvchilarga individual yondashuvini ta’minlaydi. Bu esa o‘quvchilarning o‘ziga xos ehtiyojlarini inobatga olgan holda ta’lim berish imkonini yaratadi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, bu yondashuv o‘quvchilarning o‘zlashtirish darajasini oshiradi va ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi.

Finlandiya tajribasi shuni ko‘rsatadiki, o‘qituvchilarga berilgan ishonch va erkinlik ta’lim sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Bu yondashuv

o‘qituvchilarning professionalligi va mas’uliyatini oshiradi, o‘quvchilarning esa ta’lim jarayonida faol ishtirok etishini ta’minlaydi.

Yana bir ilg‘or tajriba STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics – fan, texnologiya, muhandislik va matematika) fanlari ta’lim tizimining muhim ustuniga aylangan. Singapur bu borada eng muvaffaqiyatli davlatlardan biri sanaladi. Mamlakatda STEM ta’limiga alohida e’tibor qaratilib, bu sohada kuchli tizimli monitoring va doimiy takomillashtirish mexanizmlari yo‘lga qo‘yilgan.

Singapurda STEM ta’limi milliy rivojlanish strategiyasining ajralmas qismi hisoblanadi. Hukumat tomonidan qabul qilingan **"SkillsFuture"** tashabbusi yoshlarning raqamli savodxonligini oshirish, texnik ko‘nikmalarini rivojlantirish va innovatsion fikrlashni shakllantirishga yo‘naltirilgan.

STEM sohasidagi yutuqlarni aniqlash va ta’lim sifatini doimiy nazorat qilish uchun Singapurda quyidagi monitoring tizimlari joriy qilingan:

National Science Education Plan (NSEP) doirasida har besh yilda STEM ta’limining sifati, o‘quv dasturlari va natijalari keng qamrovli tahlil qilinadi.

Maktablarda **data-driven teaching** (ma’lumotlarga asoslangan o‘qitish) konsepsiyasi asosida har bir o‘quvchining rivojlanishi raqamli platformalarda qayd etilib, individual yondashuvni ta’minlashga xizmat qiladi.

Singapur o‘quvchilari har yili xalqaro reytinglarda yuqori o‘rinlarni egallab kelmoqda:

Bu natijalar STEM fanlariga doimiy e’tibor, tizimli monitoring va samarali ta’lim siyosatining bevosita mahsulidir.

Singapur tajribasi shuni ko‘rsatadiki, STEM ta’limiga strategik yondashuv va tizimli monitoring o‘quvchilarning chuqur bilim olishlari, amaliy ko‘nikma va innovatsion fikrlash salohiyatlarini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. Ushbu model boshqa davlatlar, xususan, rivojlanayotgan mamlakatlar uchun ham namuna bo‘la oladi.

Bugungi kunda yuqoridagi xalqaro tajribalarni milliy ta’limga tatbiq qilish imkoniyatlari yo‘lga quyilmoqda:

O‘qituvchining maqomini yuksaltirish (Finlandiya modeli). Finlandiya modeli o‘qituvchining maqomini oshirish, ularning kasbiy tayyorgarligini chuqurlashtirish va jamiyatda obro‘sini mustahkamlash bo‘yicha dunyo ta’lim tizimlariga namunadir. Bu tajribadan asoslanib, boshqa mamlakatlarda ham jumladan o‘zbekistonda o‘qituvchini faqat dars beruvchi emas, balki jamiyat taraqqiyotining asosiy drayveri sifatida ko‘rilmoqda.

O‘quv dasturlarini modullashtirish (Singapur tajribasi). O‘zbekiston ta’limiga tatbiq etish istiqbollari quyidagilarda deb hisoblaymiz.

Singapur tajribasidan kelib chiqib, O‘zbekistonda modullashtirish orqali:

Kasb-hunar ta’limida amaliy va nazariy modullarni ajratish;

Oliy ta’limda tanlov modullarini joriy etish;

Ta’limda moslashuvchan, shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvni rivojlantirish yo‘lga quyilmoqda.

O‘quv dasturlarini modullashtirish — bu ta’limni yangilashning muhim vositasi. Singapur tajribasi bu modelni yuqori darajada tizimlashtirib, ta’lim sifatini oshirish, o‘quvchilarni mustaqil, mas’uliyatli va ko‘nikmaga ega shaxs sifatida

shakllantirishda muvaffaqiyatli qo‘llagan. Ushbu tajriba O‘zbekiston ta’limida ham amaliy ahamiyatga ega bo‘lishi mumkin.

O‘zbekistonda xalqaro tajribalarni qo‘llash bo‘yicha tavsiyalar

- Ta’lim tizimini innovatsion menejment asosida boshqarish.
- O‘qituvchilarni malaka oshirishni xalqaro standartlarga moslashtirish.
- Ta’limda sifat monitoringini joriy etish.

Xalqaro tajribalardan foydalanish ta’limda nafaqat metodik va texnologik yondashuvlarni, balki ma’naviy va madaniy jihatlarni ham hisobga olgan holda amalga oshirilishi lozim. Shundagina, o‘quvchilarning ijodiy salohiyati, mustaqil fikrlashi va global raqobatbardoshligi ta’minlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Yunusova N. M. O‘qituvchining maqomini yuksaltirishda xorijiy tajriba. // Ta’lim va taraqqiyot, 2023, №1(15), Б. 28–33.

2. KERIS. Annual Report on ICT in Education. Seoul: Korea Education and Research Information Service, 2022.

3. Карташова И. А. Инновации в управлении образовательной организацией: теоретические и практические аспекты. — М.: Просвещение, 2019. — 215 с.